

EGY ÚJ KRÚDY-KÖTETRŐL

Míg a Krúdy-kutatás makacsul kitart vagy ötven esztendeje kialakult nézetei mellett, s következetesen tovább mondja a nem e világi, álmokban élő író legendáját, melyben a kocsmázó, bohém, a pesti és budai „barátságos házakat” végiglakó írói élet igen nagy szerepet játszik, a Krúdy-filológia szinte minden esztendőben egy új s addig ismeretlen Krúdy-szöveggel áll a nyilvánosság elé, halomra döntve az íróhoz és mű-

véhez kapcsolódó feltételezéseket. Szó szerint is szinte kimeríthetetlen bánya Krúdy művészete, s közelről sem az csupán a Krúdy-szöveg, mi életében vagy a halálát követő évtizedekben megjelent. Több kötet irodalmi tárgyú publicisztikáját adták már ki, most pedig egy egészen friss gyűjtés látott napvilágot főleg a húszas években készült újságcikkeiből *A szobrok megmozdulnak* cím alatt a tudós Kozocsa Sándor munkája nyomán.

Mint minden Krúdy-szöveg, még akkor is, ha sok benne az ismétlés, mert élni is kellett, s a pénz jól jött egy kis önplágium árán is, érdekléssel bír. Nemcsak azért, mert ledönti a bohém Krúdy szobrát, hiszen ezt a roppant mennyiségű szöveget le is kellett írnia, s a nap csak 24 órából áll, hanem azért is, mert szinte minden írásában akad megszívlelendő, figyelemre méltó, jelentős megállapítás. *A szobrok megmozdulnak* című válogatásban is természetesen. Hiszen a kutató adta cím már olyan, hogy felütheti az olvasó a fejét: az író nem érdeklik a klasszikus pózokba merített alkotók, a szobrokként tisztelt volt költők és regényírók. Ő embereket akar látni és láttatni bennük, és szívesebben beszél esendő voltokról, mint arról, hogy példaképek iskolás gyermekek okulására. Hadd utaljunk itt a Petőfiről szóló írásaira, melyekben nem a Petőfi-szobrot utánozza, s nem a giccses csatateri festmények hősről ír, hanem az emberről beszél, aki Jókai Móriccral barátkozik, és az 1848 előtti évek hétköznapi életébe akarja belelátni a költőt, szót ejtve például olyan dolgokról is, hogy Pest melyik vendégfogadjójában szálltak meg szívesen a kecskemétiak, a dunántúliak vagy szegediek, amikor Pestre rándultak, rekonstruálja a Csiga nevű bormérést, melynek küszöbét Vörösmarty úr koptatta szorgalmasan, a bormérő asztal előtt pedig targoncások, hajósok és napszámosok álldogáltak. Az élet szívárványszíneivel a hátuk mögött lépnek fel ebben a kötetben az írók, a volt emberek, nagy nevek s immár elfeledettek, Petőfi Sándortól kortársaiig.

S van egy rövid írása Cholnoky Viktorról, amely miatt külön is érdemes volt összegyűjteni az újságokban lappangó Krúdy-cikkeket. 1922-ben írta ezt, *Magyar Szentlélek* a címe, s benne azt fejtegeti, hogy nem jött el az ideje a modern tehetségeknek, a „magyar szentlelkeknek”, visszapillantva a századforduló irodalmi éveire, melyekben a modern magyar irodalom, mint a friss must, éppen forrni kezdett. „Nem baj, mondtuk, majd eljön annak is az ideje, ha megszürkültünk, mint őseink, ha megkopaszodtunk, mint az akadémikusok, ha majd Cholnoky Viktort kellő módon felfedezik, és tehetségének adóznak, akkor jön el az ideje a többi modern tehetségeknek is. Viktor meghalt, mielőtt felfedezték volna, és talán ez az oka, hogy többé sohasem került rá a sor az írók elismerésére, az országos tiszteletre, a népszerűség gyümölcsseinek leszagztatására, a sima, gondtalan megélhetésre.”

1922 mélypont volt, Krúdy képe sötét tónusú, egyben árulkodó is, hiszen nemzedékét siratja, azokat, akik a *Nyugat* előtt léptek fel, művük tele volt a modern élet vágásával és a modern művészet ígéretével, s nem

futotta többre erejük, mint Keresztelő János szerepére. A legnagyobb paradoxon viszont az, hogy ezeket lényegében mindmáig nem fedezte fel az utókor. Krúdy ötvenesztendős siralma ezért időszerű egy kicsit ma is még.

Október 22.